

Transcriptie interview de heer S.J. Anneeze op 9 september 2016:

I-1: U zei net dat u geboren was op het terrein waar nu het Museum voor Volkenkunde staat. Was u de eerste of de tweede? [2 juli 1929, zoon van Arie Anneeze en Dina de Tombe]

G: Ik was de eerste.

I-1: U was de oudste?

G: Ja, ik was de oudste.

I-1: Zoudt u iets over uw familie kunnen vertellen? Uw broers en zusters, uw ouders?

G: Als ik iets over mijn ouders moet vertellen gaat dat ver boven het uur!

I-1: Ja, dat begrijp ik, maar u had een vader en een moeder neem ik aan. Had u broers of zusters of was u de enige?

G: Nee, ik was voorlopig de enigste. Er zijn er nog twee bijgekomen, daarna nog twee broers. Daar is er een van overleden. De een dat was een snelle, die kwam 11 maanden na mij, en de andere 8 jaar later. Dus we zijn met drie jongens uit het gezin.

I-1: U kwam uit een gezin van drie waarvan er een jong is overleden?

G: Ja, mijn broer is een maand of vier geleden overleden, mijn broer.

I-1: Uw ouders, kwamen die ook Leiden?

G: Ja, mijn vader en moeder kwamen ook uit Leiden.

I-1: En uw grootouders ook?

G: Ja, mijn grootouders ook. Mijn moeder kwam niet uit Leiden, want die kwam uit Katwijk, maar ja. Dat is natuurlijk een hele andere geschiedenis. Daar wist ik niets van af. Later heb ik dat gehoord. Ja, dus voor de rest kwam alles uit Leiden. Onze voorouders, die kwamen uit Frankrijk, want we zijn van de Hugenoten. Leiden is altijd een immigrantenstad geweest en toentertijd zijn we ook hierheen gevlucht. Wegens geloofsovertuigingen zijn we hierheen gekomen. En zo zit onze familie in elkaar en voor de rest, ja, mijn jeugd heb ik hier grootgebracht en voor de rest. Van mijn voorouders. Ik weet wel dat mijn grootvader vormer, meester-vormer bij de Grofsmederij was en die had wat leerlingen onder hem en die het vak moesten leren.[Simon Johannes Anneeze, overl. 9-1-1945, zijn weduwe Maria Tegelaar overl. 16-2-1945] En mijn vader werkte voor de Gemeente. Die heeft zo'n 15 jaar bij de Gemeente Leiden gewerkt. Later is hij bevorderd tot ambtenaar; dat werd vroeger altijd zo gedaan en hij heeft zijn leven een beetje als timmerman doorgebracht. Tot zijn pensioen en zijn pensioen heeft hij toentertijd nog ingekocht voor geld, dus de jaren die hij los gewerkt heeft, heeft hij ook ingekocht, dus hij heeft een pensioen opgebouwd van 50 jaar. En al die tijd heb hij daar bij die gemeente gewerkt. Dus vroeger, ja, ergens was het armoede bij die Gemeente, want het was een bepaald bedrag, want hij kon vroeger in de bouw, hebben ze wel eens gevraagd: "Waarom doe je dat niet?" Maar ja, dat heb ik ook in mij. Mijn vader had liever vastigheid, dus ja, al die tijd is hij bij die Gemeente blijven hangen, voor zijn salaris, maar het is hem wel ten goede gekomen want later, in die bouw was het ook armoe vroeger. Is het ook armoe geweest. Dus wij hebben altijd een vaste armoe gehad, laten we het maar zo zeggen.

I-2: Ja, maar wel stabiel?

G: Ja, wel stabiel. Er is een tijd geweest toentertijd, in de tijd van mijn vader, dat er in de bouw wel werd verdiend, als timmerman, maar ja, dat heb hij nooit gedaan. Ja, zo ben ik ook geweest. Want ergens heb ik ook iets gedaan wat ik ook feitelijk niet had willen doen, want ik ben meet- en regeltechniek ben ik gaan volgen. Ik heb de MTS gehaald. Toen ben ik in de meet- en regeltechniek terechtgekomen en ik heb daar een baan gehad. Ik werd uitgeleend bij Bührmann & Tetterode, dat is een heel groot bedrijf, die drukpersen maakt en zo, ik weet niet of je dat weet, en die gingen over op voetmachines te bedrukken, dat was voetmateriaal, dat werd daar opgedrukt en dan had je daar en zodoende ben ik daar in gekomen. Toen had je daar ook hele grote drukmachines, die werden ook bediend door computers, halfbestuurde computers, en toen werd er dus gezegd tegen mij: "Kom bij mij (met klemtoon) werken". Dat heb ik ook niet gedaan, want ik had een baan, een goede baan. Ik ben daar blijven hangen. Ja, misschien ben ik blijven hangen op een telefoontje en op een auto die ik kreeg van de zaak. Dus die vastigheid heb ik ook.

I-1: Vastigheid is in die zin natuurlijk ook belangrijk omdat je dan een regelmatig inkomen hebt?

G: Ja, dat is waar. Zij (zijn echtgenote) is altijd een vrouw geweest die altijd alles voor mij geregeld heeft. Want ik ben zelf geen regelaar. In mijn werk wel, maar daar buiten niet. Heb ik me nooit mee bemoeid ook.

I-1: We gaan nog wel even terug naar uw jeugd. Hoe was het gezin waarin u bent opgegroeid?

G: Nou, wij waren een gezin. Ik was met mijn broer, wij waren bijna een tweeling, want we schelen maar 11 maanden. We zijn nog een maand dezelfde leeftijd. Ik ben hem nou kwijt. Wij waren altijd samen in mijn jeugd en mijn jeugd is erg onbezorgd geweest. Het is een onbezorgde jeugd geweest. Wij hadden een hele goede steun aan mijn grootvader van mijn vaders kant. Daar waren we altijd. Dus dat was zaterdag en woensdag altijd. Mijn opa kwam ons altijd woensdags en zaterdag halen.

I-1: Woonde uw opa bij u in de buurt?

G: Die woonde in de Saffierstraat [? Die bestond toen nog niet. Grootvader en zoon Simon Johannes Anneeze woonden Hof van Venetië 3]. En dat was bij de oudste broer van mijn vader, dat was een vrijgezel en die had een kwekerij, een boomkwekerij op de Lage Rijndijk tussen al die huizen in en daar gingen wij ook naar toe met mijn grootvader en die deed dan al die dingen en dan kwam er altijd op woensdag van de HBS die je daar hebt, kwam er een klas natuurkunde les nemen en dan gaf hij een rondleiding en wij als jongens liepen dan op die boomgaard rond. We moesten overal af blijven, maar we bleven niet overal af. Eigenlijk waren we voor hem knap vervelend. Had hij voor zichzelf als een liefhebberij, had hij bij De Goede Herder tegen Zoeterwoude aan had hij zelf een landerij en daar kweekte hij zelf altijd fruit voor zichzelf, want hij werkte daar bij een baas en die baas kwam uit Limburg. En dan ging ik met mijn grootvader, ging ik daar naar toe en dan had hij een landerij achter dat gesticht. Dat was een weg die liep nu langs de rijksweg.

I-1: Langs de A-4?

G: Ja, dan had je daar een weg, daar stonden villa's, en gingen wij naar die landerijen toe. En dan had hij daar leibomen staan en die leibomen, daar zaten peren aan en die waren niet te eten hoor, en wij hebben altijd die peren weer weggejat. Altijd een vast ritueel, dus als we dan terugkwamen gingen we langs de Hoge Rijndijk naar huis en dan had je daar om de hoek van de Plesmanlaan [lees: Besjeslaan] dan had je daar waar de dierenbescherming heeft gezeten, daar had je een koffietent staan, bij de Besjeslaan had je een koffietent staan, en als we langs die

koffietent gingen, ja, kregen we eerst koffie en een gevulde koek en dan gingen we door naar huis toe en dan bracht hij ons thuis. En dan was mijn moederskant, mijn moeder is geboren en na haar geboorte is haar moeder gestorven, en die is dan grootgebracht bij tante Jans, die woonde om de hoek van de Oranjegracht, en hoe heet die straat. Wat was dat voor een naam vroeger dat weet ik eigenlijk niet, bij de meelfabriek.

I-2: Was het de Kerkstraat [Oosterkerkstraat]?

G: Ja, precies, in de Kerkstraat had ze een huis, een groot huis, ze keek op, de ingang was bij de Hooigracht en de achterkant die was dan bij die straat en dan had je een binnenplaatsje, dat weet ik nog goed, en daar was ome Karel, die zat daar altijd. Ome Karel was een marskramer en die haalde zijn spullen op de Uiterstegracht en in de vierde of vijfde winkel was een groothandel toen, marskramerswinkel, en die kwam dan altijd 's woensdags, kwam die wel eens, ook naar mijn moeder om te vragen of mijn moeder wat nodig had. Potten, pannen, kopjes, weet ik het allemaal. En dan was het zo dat mijn grootvader, op simpel, dan moesten wij weg, dat weet ik nog goed, en dan hadden we een pistool gekregen met van die propjes erin hè, van die proppenschietters, en dan keek ome Karel altijd door de ramen: Oh, het tuig is nu thuis. Wij moesten dan wegkruipen en dan kroop ik weg met mijn broer en dan kwam ome Karel en die stalde alles uit, potten, pannen, kopjes, heel die rotzooi, en mijn grootvader riep dan: "Kom maar, jongens", en dan schoten we de oortjes van die kopjes af. Nou, Jezus, hij betaalde alles hoor. Mijn grootvader betaalde alles. Dus die man, al die rotzooi, dat tuig, en hij trapte er iedere keer in. De volgende maand kwam hij weer met die rommel aan. Hij heeft ons altijd grootgebracht, want het is namelijk zo en dan had ome Simon, dat was de oudste dan, de oudste broer van mijn vader, daar was dat huis van. Die had dat huis gekocht en dat had hij keurig netjes ingericht, dat weet ik nog goed, en dan had hij een hele mooie kamer en daar stonden hele mooie crapauds en hele mooie stoelen, mijn broer heeft die stoelen nog, en dat was allemaal bedekt met kranten en dan had hij aan de voorkant van die luiken die je kon ophalen, van die houten luiken had ie dan hè, en wij mochten daar niet naar binnen. En als we dan kwamen, dan als hij dan niet thuis was en dan mochten wij van mijn grootvader in die kamer met al die papieren en die rotzooi ging er dan af, wat niet mocht natuurlijk, en de deur weer dicht, en dan gingen we naar huis en dan had hij in de gang had hij zo'n triangel hangen van glas, dat waren van die glazen staafjes, gekleurd, prachtig mooi, en als dan die deur open ging door de tocht van die plaatsdeur, dan ging het klingelingeling. Maar als wij binnenkwamen konden we daar niet van af blijven en dan was het een knal tegen dat ding aan, levensgevaarlijk, want met dat glas, en dan had hij daar wat op gevonden, want als hij dan thuis was, een oom, dan ging hij onder dat ding staan en dan moesten wij naar binnen en dan kregen we geen kans. Achter had hij een tuin en allemaal weer fruitbomen. Die waren te eten hè. Een heel staal hek voor gemaakt en een afdak en dan konden wij over dat afdak, gingen we over dat hek heen en dan die peren en dat was later afgelopen en dan had je een hele grote zolder boven en dat weet ik nog goed en dan had hij een groot kabinet staan, zo een (wijst naar een kast in zijn huiskamer), maar dan heel hoog met hele grote laden en aan de achterkant kon je die panelen gewoon wegschuiven en hij drukte er tegenaan, maar die peren waren net kinderen voor hem: die lagen allemaal zo netjes in kranten lagen die gewikkeld, die lagen te rijpen daar hè. Maar de laden waren op slot, dus wij trokken dat ding naar voren van die kast en dan schoven we die achterwand opzij en dan trokken we die laden naar ons toe en dan pikten we die peren. En al die tijd heeft hij nooit geweten hoe dat gekomen was, dat die peren uit die lade zijn gekomen. Dat weet ik nog heel goed. En zo heb ik dus mijn jeugd doorgebracht. Als de zomervakantie kwam, dan kregen we vier weken van school hè en dan gingen we altijd, ik had altijd een overall aan en klompen en ik wilde dan gekleurde klompjes hebben en dan ging ik met mijn moeder naar Van Cleef op de Haarlemmerstraat, ik weet niet of jullie dat gekend hebben, en dat vond ik altijd een hele deftige winkel, dat waren, die hadden allemaal schorten aan daar en ze hadden van die toonbanken met die laden erin waar alles in te koop stond en dan haalden we een overall en die klompjes haalden we in de Groenesteeg, het tweede of derde huis, daar kon je klompjes krijgen. En op die klompjes terug te komen, ja, die gingen kapot, we speelden er altijd mee en zodoende

ben ik gekomen bij haar (van zijn echtgenote) familie als kind zijnde, we wisten niks van elkaar en dan haar vader die koperslager was, deed alles, die had gouden handen en dan konden we daar die kapjes laten zetten en die kapjes werden erop gezet en dat deed hij met een blik en twee spijkers erin en dan tikte met een soort vierkante pen tikte hij die kap vast, daar kon je op wachten. Dat kostte tweeëneenhalve cent, dat weet ik wel. Zodoende kwam ik al in dat huis toen ik zes jaar was, bij haar. Ja, zonder te weten dat dat mijn vrouw zou worden. Ik heb helemaal geen moeilijke jeugd gehad. Met zijn tweeën waren we. Als je de jeugd van nu neemt, dat hebben wij niet gekend. Wij vermaakten ons zelf, ja, vroeger had je spelen, er was een tijd van draaitollen en er was een tijd van diabolo en die jaargetijden speelden allemaal mee.

I-1: Waar woonden jullie?

G: Op het Hof van Venetië.

I-2: Al die tijd?

G: Ja, het hof van Venetië nummer 4 [lees: 3]. Daar heb ik mijn jeugd doorgebracht.

I-1: U speelde veel met uw broer, maar waren er nog andere vrienden of vriendinnen?

G: Buiten dat vriendinnen had ik toentertijd niet, maar toen wij wat ouder werden hadden we contact met de school met jongens en dan ging ik altijd met Pijnakker om, weet je wel, Pijnakker, en die woonde in het tweede huis vanaf de Groenesteeg, die had een palingrokerij, zijn vader, en die handelde in paling. [B. Pijnakker, Uiterstegracht 56] Daar gingen we altijd mee weg, naar het Leidse Hout of zo. Of kattekwaad uithalen, dat deden we wel natuurlijk en later is er een leeftijdsgenoot bijgekomen en die jongen woonde op de Uiterstegracht achteraan en zodoende hebben we onze jeugd doorgebracht. Tot we van die school af kwamen.

I-1: Op welke school hebt u gezeten?

G: Ik heb op De Kous gezeten en van De Kous ben ik naar, tegenover de Lakenhal, op de Oude Vest, daar ben ik geweest en heb ik de laatste twee jaar gezeten en van daar uit ging ik naar school, ging ik door die buurten heen en dat waren niet van die beste buurten.

I-1: De Kous, wat is dat? [Hof de Kous was een slopje dat voor een deel ingenomen werd door de openbare lagere school aan de Zuidsingel]

G: Dat is de school, dat is op de Zuidsingel en daar weet ik ook nog iets van. Het is namelijk zo, toen ik wat ouder werd, en toen 's woensdags was er op de Kalvermarkt had je een mosselschuit liggen hè. Je hebt daar zo'n inham daar nog, die heb je nu nog. Op woensdag moest ik altijd mosselen halen, ja, eens in de maand, dat weet ik nog goed, want ik heb toen een filmpje van haar gezien en daar stond een jongen met een sloop op zijn nek. Ik kan me dat indenken, want met een sloop moest ik daar die mosselen gaan halen en een emmer had die dan met die mosselen en nou ja, ik weet niet hoeveel daar in zat. Het was zo'n emmertje (G. geeft de hoogte aan) en dan sleepte die en daar zaten de mosselen in en ik moest twee emmertjes halen. Dat weet ik ook nog heel goed, want dan moest ik uit die school moest ik gelijk 's woensdags voor haar moest ik dan die mosselen gaan halen.

I-1: Was het zo dat u woensdagmiddag vrij was of?

G: Woensdagmiddag waren we vrij.

I-1: OK, en was het een openbare school?

G: Ja, een openbare school, want wij geloofden andere dingen dan mijn moeder en dan was het zo, op die openbare school namelijk zo, daar werd ook [Schoolkinder]voeding werd gegeven. Maar mijn vader die was bij de gemeente en het was een gemeenteschool, dus wij waren uitgesloten van voeding. Wij kregen geen voeding. Wij kregen voeding thuis en hadden geen voeding nodig. Er werd iedere dag gegeten. Ik had geen voeding nodig. Ik moest wel alles klaarmaken. Een gymzaal hadden ze daar en die ketels werden gebracht, met eten, en dan moest ik die tafels op gaan zetten en dan hadden ze van die schaaltes, van die emaille schaaltes, die moest ik allemaal netjes neerzetten met een vork en een lepel ernaast en dat moest ik wel allemaal klaarmaken en als dat klaar was, kon ik naar huis om te eten. En terug moest ik de boel weer opruimen ook.

I-1: Want de kinderen die overbleven deden dat niet zelf?

G: Dat deden ze niet zelf, dat moest ik doen. En dan ook nog, ja, een kleine wereld, je kon kiezen tussen een godsdienstles en een zangles hè. Godsdienstles, die nam ik niet, maar een zangles! Ja, die heb ik nooit[???] en dan werd er gezongen en dan werd er gelijk gezegd: "Jij eruit". Dus ik heb nooit zangles kunnen volgen. Ik heb dat nooit gevolgd. Ik werd er vrij van gesteld, dat uur. Dus ik hoefde niet naar zangles.

I-2: Was je niet muzikaal?

G: Joh, ik had geen stem, ik heb dat misschien nog niet en dan dacht ik: ja, houd ik mijn mond dicht en dan blijf ik zitten. En toen heb ik toch ook een keer mijn mond open, maar na even: "Eruit". Ik heb dat nooit kunnen volgen. Dus ik heb nooit kunnen kiezen tussen zangles en godsdienstles. Want dat konden we wel op die school. Het was een school, misschien wel modern of niet modern, dat weet ik niet, want ik heb daar ook nog telefoonles gekregen op die school, dat weet ik wel.

I-1: Telefoonles, wat betekent dat?

G: Telefoonles, hoe je met de telefoon omgaat, dat heb ik daar geleerd, toen ik een jaar of zeven, acht was, heb ik daar geleerd. En dan had je daar ook nog, dat was een opkamtje van de meester, je had een bovenschol en een benedenschol, dat weet ik nog goed, en dan werd je om de twee maanden werd je onderzocht voor de gezondheid hè. En dan werd je onderzocht op luizen en op vlooiën. Ja, dan zat daar een dokter in die opkamer en die had een zuster bij hem en dan keek ze of je dat allemaal had. Ik heb gelukkig nooit wat gehad, want wij moesten naar een kapper en dat was een kapper, daar zat mijn vader ook, en dat was Colla op de Uiterstegracht. [P.P.F. Colla, Uiterstegracht 76] En die had een model als een bloempot hè. Dat ging dan zo brrr, brrr, met knipper eraf. Ik heb nog niet veel haar, maar ik had geen haar op mijn hoofd ook, dus die beesten konden daar niet in komen. Maar er waren mensen en die hadden het wel natuurlijk, ja, dat was vies. Die zaten tegen je aan. Ja, dat heb ik ook meegemaakt. En die school heb ik niet afgemaakt. Daarna ben ik naar de Ambachtsschool gegaan.

I-1: Hoe groot waren de klassen waar u in heeft gezeten?

G: Dat waren er 6 onderwijssklassen.

I-1: Ja, en hoeveel leerlingen zaten er in de klas?

G: Nou, daar zaten ongeveer 32-30 leerlingen zaten er in de klas.

I-1: En het was gemengd onderwijs?

G: Ja, ja. Gemengd onderwijs was het, ja. Dat weet ik nog goed en dan had je juffrouw Blauw, een hele strenge juffrouw was dat, [mej. A.E. de Blauw] en die had altijd een schortje voor en ik was d'r niet blij mee, want als de anderen naar school waren moest ik dat schort aanhouden. Ik kreeg speciaal les van haar. Met die keukenschort doe ik het nog, precies hetzelfde als ik toen voor haar moest doen en dat schort moest ik altijd netjes opvouwen en haar schort mocht ik altijd opvouwen en ik mocht hem altijd klaarleggen ook, voor haar. Maar ik ging altijd het laatste de klas uit. Dat vond ik niet zo leuk. Dat is ook in mijn jeugd geweest, dat is waar. En zo heb ik mijn jeugd doorgebracht. Ja, ik heb geen moeilijkheden gehad, maar het was ook wel zo. Mijn moeder, die kon in het begin geen kinderen krijgen, dus het is heel moeilijk gegaan. Er is ook nog een ongeborn zus op de wereld gebracht. Dat is voor mijn moeder ook nog geweest en toen was ze maar heel zuinig op ons. En toen hadden wij een nichtje Dinie, en wij werden naar school gebracht. Gehaald en gebracht. Maar ja, dat ging wel een jaar of zes, maar na 7, 8, 9 jaar werd dat een beetje lullig hè. Want dan kwam ze ons halen, en brengen en halen, en dat was natuurlijk: oh, daar heb je die twee weer. Dat geouwehoer hebben we ook gehad, dat is waar, en dat hebben we later, want het is namelijk zo: als mijn broer huilde, dan huilde ik ook; huilde ik, dan huilde altijd mijn broer, zo close waren wij. We zijn altijd met z'n tweeën geweest. Ik heb alles met mijn broer gedeeld, tot het laatste jaar. Hij is 86 geworden en ik ben nou 87 geworden.

I-2: Dat is wel bijzonder, zo'n leven samen.

G: Ja, altijd, altijd. Altijd geweest, en mijn broer is conserveerder geworden. Die heb ook altijd bij de Gemeente gewerkt, hier in Leiden. Ik heb in het vrije leven gezeten. Ik heb haast altijd buiten Leiden gewerkt.

I-1: Buiten Leiden? Van de lagere school ging u naar de Ambachtsschool?

G: Ging ik naar de Ambachtsschool en daarna heb ik MTS Haarlem gehad en dan in Haarlem meet- en regeltechnieken en luchtdrukregeltechnieken.

I-1: Dat was in Haarlem?

G: Ja, dat was in Haarlem. Dat is voor mij heel zwaar geweest. Ik moest naar werk. Ik moest om 6 uur met de trein mee, moest ik naar Dordrecht en van Dordrecht moest ik door naar Haarlem en dan lag ik half te slapen in de trein. En dan de trein weer terug hier naar toe.

I-1: Waarom moest u dan over Dordrecht?

G: Daar werkte ik.

I-1: Daar werkte u. En dat was een opleiding die u deed naast uw werk?

G: Dus dat is voor mij heel zwaar geweest. En dan moest ik 's ochtends om 6 uur in de trein zitten, dat was de eerste trein. Ja, dat was een rottijsd. En daar heb ik ergens 25 jaar gewerkt en toen heb ik me opgewerkt als bedrijfsleider en al die tijd heb ik een man of 40 onder me gehad, 25 jaar lang. Dat werk ging over geheel Nederland; tot in België aan toe zaten we. Dus ik ben altijd op stap geweest. Nou ja, ik heb een leven lang op de weg gezeten, kan je wel zeggen. En toen later na die 25 jaar ging de zaak failliet en toen ben ik naar Van der Niet gegaan en van Van der Niet ben ik naar Amsterdam gegaan. Naar Bührmann-Tetterode.

I-1: Want hoe heette dat bedrijf waar u bent begonnen?

G: Waar ik begon? Molema aan de Hooikade. [N.V. v/h J.G. Molema, electro-technisch installatiebureau, Hooikade 14, Dordrecht] En hij was ingenieur. Ze kwamen uit Groningen, ik was daar als kind aan huis. Want hij is begonnen met mij en we zijn begonnen hier op de Lammenschansweg, bij een nieuwbouwproject, en zo ben ik blijven hangen. Al die tijd ben ik overal naartoe gegaan. En ik weet nog goed, want zijn vrouw, ja, ik weet niet of u die kent van Koudijs, een heel groot bedrijf in Rotterdam.

I-1: Ja, de naam zegt me wel wat.

G: Hij heeft gevaren op zee met koelschepen en dat was familie van haar en zij had dan een conservenfabriek, een grote conservenfabriek, en toen is in opkomst gekomen van de bouw, die betonfabrieken, dat was daar onder Rotterdam, daar had je een hele grote betonfabriek. Die maakte beton voor heel Nederland. Die gingen overal naar toe met die draaiwagens, weet je wel, en dat was ook van haar. En als dat dan 's nachts uitviel, dan kwam Molema, kwam naar me toe en dan gingen we samen, 's nachts, moesten we dat op gaan knappen, want dat kon geen mens. En dat was kapitaalverlies.

I-1: Weet u nog de naam van die betonmaatschappij?

G: Ja, een hele grote betonmaatschappij, nou, dan ben ik dat toch kwijt, verdomme.

I-1: Stork?

G: Nee, je hebt hem nog. Een grote betonmaatschappij is het, een betonmaatschappij, hij maakt overal beton, overal beton, maakten ze voor iedereen. Voor ieder bouwbedrijf maken ze beton. Nou moe. Dat ben ik helemaal kwijt.

I-2: Nou, dat komt straks wel.

G: Ik ben het helemaal kwijt, jemig zeg. Wat stom. Dat verhaal ben ik kwijt. Of misschien wil ik wel te veel vertellen, ik weet het niet.

I-1: Maar het kan ook dat het u straks te binnen schiet.

G: En toen heb ik in Rotterdam gezeten daar, op die kade, waar dat beeld staat met dat gat erin.

I-2: Van Zernike? [=Zadkine]

G.: Hebben we kantoor gehad en van daar zijn we toen naar Dordrecht gegaan. Want hij deelde eerst alles met de kantoren van Koudijs, want dat waren kantoren van Koudijs. En vandaaruit zijn we naar Dordrecht gegaan en in Dordrecht heb ik zo'n 25 jaar gezeten.

I-1: 25 of 45 jaar?

G: 25 jaar. Het was namelijk zo dat er was een heel groot feest en ik zou het andere jaar na 25 jaar gehuldigd worden, en toen werd ik gehuldigd met een ontslag.

I-1 en I-2: Nou zeg!

G: Failliet. Want de boekhouder had het zo opgezet, die ging een handelsmaatschappij beginnen, en die heeft toen de directeur van de Technische Unie uit Dordrecht, die heeft hij overgehaald om in dat bedrijf te komen en toen ging het al een beetje raar worden, want mijn baas zijn vrouw, die had dat gauw door, was een slimme vrouw, die zei: "Dat wordt niks", en het werd helemaal van

hem afgesnoept. En die is ook failliet gegaan hoor. Want die directeur van de Technische Unie, die heb nog met een patatwagentje onder het viaduct van Barendrecht gestaan. Zo ver was die man gezakt. En ik. Hij wilde mij hebben, die directeur voor dat handelsbedrijf, hij wilde me hebben, maar ik zei: "Man, ik heb geen tijd; ik moet dit doen en dat doen", en dat deed ik toen nog allemaal in het bedrijf voor Molema en dat heb ik ook niet gedaan. Anders had ik misschien ook in die patatwagen gestaan. Maar een jaar daarna zijn we toch failliet gegaan. Dus die 25 jaar dat ik gehuldigd zou worden, heb ik niet meegemaakt.

I-1 en I-2: Ahhh.

G: Wel 25 jaar van de zaak. Een heel groot feest in Rotterdam. Ja, dat was een hotel, dat stond ergens bij de Maas, op palen bij de Maas, dat weet ik nog goed. Onze huldigingen zijn niet doorgegaan. Die klap kreeg ik en toen kon ik bij Van der Niet komen en daar heb ik op kantoor gezeten voor het werk te berekenen.

I-1: En Van der Niet, waar was die gevestigd?

G: In Zoeterwoude.

I-1: Dus toen zat u wel een stuk dichterbij?

G: Ja, dat was een stuk dichterbij. En daar vandaan ben ik naar Tetterode gegaan, uitgeleend.

I-1: En dat was in Amsterdam?

G: In Amsterdam, en ik was, dat is een hele opbouw geweest, want dat was namelijk zo, want die machines gingen over heel de wereld en dan moesten we ook 's nachts blijven, want ja, dat moest af. Dan kwamen ze uit Engeland, speciaal uit Engeland kwamen die machines, ingepakt in die grote kisten, en die gingen met het vliegtuig weg. En toen was het namelijk zo dat de machines, bouwden we op in een maand, dan stond die een week proef te draaien, daar, en als die proefgedraaid had werd ie gelijk onder je kont, werd die afgebroken en dan ging ie dat ding in en dan ...[???] Je had geen tijd om naar huis te gaan. We kregen altijd goed te eten, bij wijze van spreken, en dat was een Amerikaans systeem was dat. De mensen op de werkvloer, waar ik ook bij zat, hadden heel weinig moeite, maar ik heb daar zes directeurs gezien, in dat bedrijf, en als er wat was werd die vent er gewoon uitgegooid hoor, en dan kwam er weer een andere. En dan moet ik ook nog vertellen: daar, dat was wel leuk, want daar heb ik nog een uitvindinkje gedaan en daar kreeg ik heel de tekenkamer tot mijn beschikking, een heel eenvoudig ding hoor. Het was namelijk zo: die machines voor Rusland, die hadden de zwaarste machines en dat moest helemaal beveiligd worden hè, want dat raster van dat figuurtje, of die tekening of die beschrijving moest op dat plastic komen. Dat is glad hè, en dat werd een raster gemaakt en in dat raster zat dat figuurtje en dat werd gebombardeerd met UV-stralen, maar die UV-stralen, dat bombardement, dat kwam op dat plastic hè, en dat werd vies, en die machines voor Rusland moesten overal afzuigingen op hebben hè, en dan hadden we dat gebouwd, maar dat was een machine van een meter of 20 lang en buiten die wals, die drukpers, dat waren drukpersen. In Zaandam hadden ze een fabriek en dan moesten wij er later naar toe om die gelijkstroommotoren daar in te brengen. Het waren frames en ik dacht altijd dat die werden gegoten en die waren 2 à 3 centimeter dik. Ik denk, dat wordt gegoten, maar dan gingen we later om die gelijkstroommotoren er in te bouwen, die hadden we nodig, want die wals, die moest per seconde gedraaid worden, dat was een wals van tweeëneenhalve meter doorsnede en dat was zevenkleurendruk en dat werd gemengd, maar die machine moest heel langzaam draaien en daar was die simorex dan voor, die halve computer, om die machine een halve millimeter te verzetten. En daar had je gelijkstroommotoren voor. Met wisselstroom gaat dat niet. En dan moesten we altijd tobben om dat er in te krijgen; dat deden wij niet, maar hun van de fabriek zelf. En toen zijn

we een keer gaan kijken hoe we dat wel konden doen en in Zaandam hebben ze een fabriek staan en daar werden die platen, dat wist ik zelf ook niet, want ik kwam daar binnen en ik schrok me wezenloos zeg. Het was een hele grote vloer en daar stond een pers en die pers, daar werden die platen van tweeëneenhalve centimeter dik, die werden er in één keer uitgeponst. Nou, dat is een geweld, dat heb ik nog nooit gezien. En als dat dan klaar was, werd dat in elkaar gelast, maar vóór ze in elkaar gelast worden, de voorkant erin, dan konden wij die motoren erin monteren, ik en die jongens, en dan konden die motoren erin gemonteerd worden en dan zaten ze erin. En daar heb ik ontzettend veel geleerd, want ja, ik was daar en ik denk bij mijn eigen: heel eenvoudige machines. Dan denk je: een sigarendoosje, ook helemaal bedrukt hè, dan zie je een sigarendoosje, maar dat is een machine! Mensen, dat hou je niet voor mogelijk.

I-1: Om dat te maken?

G: Dat is ongelooflijk. Dat is een ontwikkeling, als je dat ziet hoe dat eruit komt, zo'n sigarendoosje. Je weet niet wat je ziet.

I-1: Dus hij maakte machines die andere zaken produceerden?

G: Ja, dat was fantastisch mooi was dat. En dan die drukmachines waarvoor wij waren. Daar maakten wij tekeningen voor, we maakten ook de schakelkasten daar helemaal voor hè, dat was meet- en regeltechniek, er zat ook een gedeelte luchtdruktechniek zat daarin hè. Daar kun je ook dingen mee schakelen en zo. Die zat er ook bij. En dat was ons werk, speciaal. Dat andere werk werd gedaan door anderen. Maar als je dan ziet hoe die machines in de fabriek van Zaandam ontwikkeld worden. Nou, je weet niet wat je ziet. Dat is een en al techniek is dat, fantastisch mooi. En toen daar met die computers. Ik ben altijd met die computers meegegaan hè. Ik zat daar 40, 50 jaar geleden al mee, met zo'n half computer, en die ging ik halen. Ging ik halen. Machines in Den Haag. Die dingen werden besteld uit Duitsland. Dat was zo'n halve computer, dat was zo'n ding, een knots van een ding, die moest dat regelen van die machines, van die drukmachines. Ik heb heel prettig gewerkt daar.

I-1: Hoeveel mensen werkten daar?

G: In die fabriek? Daar werkten ongeveer een man of, ja, ik denk een man of zestig, zeventig. En die stond bij de sluisjes in Amsterdam. Ik weet niet of je de sluisjes kent?

I-1: Nee, de sluisjes ken ik niet.

G: Waar alles van de sluizen in de Amstel wordt geleege. Als je een boot hebt, moet je hem kennen.

I-2: Ik heb nooit in Amsterdam gevaren. Rob (de partner van I-2) wel.

G: Ja, dat moet je varen. Een hele grote sluis is dat. Dat is daar vlak bij, want als we gingen eten, gingen we daar altijd naar toe.

En op die uitvinding terug te komen, dat was heel eenvoudig. Ze hebben me er wel altijd heel boos ervoor aangekeken. Ik had speciale monteurs, die mochten Rusland in. Een ander ging naar Amerika en er was daar altijd wat, een fout die in die machine zat, ja, doodsimpel, heel eenvoudig, maar dat wisten die gasten ook. Maar zodra die machine er was en die werd ingesteld en die draaide, dan ging er na een week of twee wel kapot en dan stond de hele machine stil, en dan gingen hun in het vliegtuig daar naar toe. Ja, dat wist ik niet en tot wat later werd ik bozig door die lui aangekeken, want ik was daar maar ingehuurd en het was namelijk zo. Het waren drie draadjes van die zwakstroomleidinkjes. En die zaten op een bruggetje van staal en dat liep er overheen en die machines stonden te schudden bij het leven. Die werden wel zo goed mogelijk

opgesteld met rubber, zodat het niet kon schudden, maar na 14 dagen sleet dat ding en brak het af en dan stond heel die machine stil. Dat was die beveiliging, dan stond die helemaal stil. En toen heb ik heel eenvoudig op dat stalen bruggetje, waar die drie draadjes doorheen gingen, ragfijne draadjes, heb ik kokertjes, stalen kokertjes laten maken, daar heb ik porseleinen ringetjes in laten zetten. Dat werd allemaal getekend voor mij hoor, dat werd allemaal gedaan, enne, dat was heel de oplossing. Dus die draden schuurden niet meer over dat stalen bandje heen, maar die gingen door die porseleinen ringetjes. Ze konden me wel schieten. Jezus, ja, dat was allemaal afgelopen. En die gasten hadden een leven, want ze werden daar ontvangen, wat hij wel eens vertelde die op Amerika vloog, die was eh namelijk zo, dat was zo gepiept voor die lui. Ze wisten zo waar ze wezen moesten natuurlijk en dan logeerden ze daar 14 dagen en ze hadden een grote zeilboot en die fabrikant van die dingen, die dat gekocht had, nou, die had ook een zeilboot en dan was ie 14 dagen aan het zeilen, daar op de Middellandse Zee. Dus die had een feestje. Dat heb ik nooit geweten hoor, maar later. Oh joh, schei toch uit, wat een narigheid.

I-1: Maar u heeft altijd buiten Leiden gewerkt?

G: Altijd.

I-1: Maar u bent wel in Leiden blijven wonen?

G: Ja. Dat heb ik ook nog gekend, met haar. Toen was ik nog getrouwd met haar. Toen kon ik ook in Dordrecht gaan wonen. In Zwijndrecht. Want mijn baas die had daar een stuk of tien flats gekocht en dan had ik in één van die flats kunnen wonen. Maar zij wou niet weg uit Leiden. Had ik ook zonder werk gezeten, want later, ja, toen was het nog niet zo ver natuurlijk, want ik heb daar 25 jaar gewerkt. Toen zei hij: "Kom nou maar eens wat dicht bij de zaak wonen", maar dat heb ik nooit gedaan.

I-1: Dus altijd op en neer gereisd?

G: Ja, overal. Tot in België toe. Ik zat overal. In Friesland, in Groningen. Overal zat ik. Al dat werk moest ik af. Dat moest ik allemaal bijhouden.

I-1: En dan ga ik nu een heel ander onderwerp aansnijden. U had uw vrouw al eerder leren kennen voor die klompen waar iets opgezet werd. Wanneer heeft u uw vrouw ontmoet?

G: Nou, jij was een jaar of 18, 19. [Echtgenote: En verder heb ik hem nooit gekend]

G: Ik kon haar niet eens. [Zijn echtgenote: Nee, en dan woon je zo dicht bij elkaar hè. Nu zijn ze allemaal heel anders. Waar dacht je dat ik als meisje zijnde, op veertien, vijftien jaar aan dacht? Ik had wel want anders om te doen.]

G: We zijn niet jong getrouwd. [Echtgenote: Jij was dertig bijna en ik was 27.]

G: In de Pieterskerk.

I-1: Dus u bent in de Pieterskerk getrouwd?

G: Ja.

I-1: Wat leuk.

G: Ja, met dominee Ottevanger. Ja, ik ben een fijn heiden en zij komt uit een gelovig gezin en ik zal dat nooit vergeten: toen kreeg ik de zegen en ik denk: die vindt mijn kop bij elkaar. Dus ik op mijn

knieën en ik dacht: wat gaat er nu allemaal gebeuren? Hij blijft drukken. Ik dacht: hij wil me zeker een kopje kleiner krijgen. [Gelach] Ja, hoofdzakelijk voor haar moeder. [Echtgenote: Ja, mijn moeder was zo.] G: Haar moeder was zo. Toen zijn we daar in die kerk getrouwd. In de Pieterskerk zijn we getrouwd. Dat weet ik nog wel.

I-1: Een mooie locatie en bij dominee Ottevanger?

G: Hier bij Ottevanger. Ken u die ook?

I-1: Nee, maar die naam zegt me wel wat.

G: Hij zal nou wel dood wezen. Ik ben nou ook bijna 90.

I-1: Ik heb een keer een rondleiding door de Pieterskerk gehad en ik denk dat ik daar die naam heb gehoord.

G: OK, OK. En toen zijn we getrouwd en in mijn trouwen heb ik nog, ook buiten gezeten en voor mijn trouwen heb ik nog een hele poos in Zeeland bij de watersnood gezeten. Heb ik ook nog gezeten. Heb ik wel zo 'n anderhalf à twee jaar gezeten. Met die watersnood, om dat op te bouwen. En dat weet ik nog goed. Toen we daar kwamen heb ik geslapen in een varkenskot. Die stond daar helemaal schoongemaakt, met wat kleden erin, en daar moesten we slapen. Met zijn vijven heb ik geslapen, want daar was helemaal niks. Zulke ellende en armoede. Schei uit.

I-1: Want ik realiseer me ineens ook dat u waarschijnlijk ook in militaire dienst heeft gezeten?

G: Waar?

I-1: In militaire dienst.

G: Ja, in militaire dienst; daar heb ik ook nog in militaire dienst gezeten, daar heb ik nog mazzel mee gehad, want ik moest naar Indië, de tweede lichting. De eerste lichting moest ik gaan aflossen. En toen heb mijn moeder een zware operatie gehad, op leven en dood, en dat was net in die periode of mijn moeder zou gaan sterven. Gelukkig niet gebeurd. En toen heb ik uitstel gekregen. En van dat uitstel is afstel gekomen. En toen hebben ze me overgeplaatst en toen ben ik naar Den Haag gegaan. En toen heb ik een opleiding gehad als geschutcommandant en toen ben ik bij de radar terechtgekomen. En bij de radar ben ik terechtgekomen bij dat geschut. Bij de radardienst gekomen. En mijn dienstitijd heb ik in Den Haag uitgediend. Bij de radar. Wij waren de enigste in Nederland die met de radar omgingen. Het was de Wilhelmina Alexander Kazerne, een hele aparte afdeling, en dat was allemaal geheim, toentertijd, want wij gingen in geheim overal naar toe, met afgedekte wagens en zo. En daar heb ik een hele leuke tijd gehad, want wij coördineerden heel de kust, van de Noordzeekust tot moesten wij altijd, want dat werd beschermd, want er werd geschoten met scherp in die zone en die moesten we helemaal vrijmaken. En dan gingen we samen met Radio Holland, die die schepen waarschuwden.

I-2: Radio Noordzee?

G: Ja. En daar werkten we samen mee en controleerden of dat allemaal vrij was en dan zaten we in die radarwagen en dan moesten we dat helemaal schoonvegen, want alle schepen moesten daar weg. Een fijne dienst gehad. Fantastisch mooi. En dan heb je in Den Haag ook een vlakke, moesten we dan, en dan hadden we zo'n radio om ons nek, want wij gingen dan naar die radiobasis, die stond gestationeerd in Scheveningen en gingen we daar naar toe. Maar waarvoor we daar naar toe gingen, dat zal ik ook nooit vergeten. Ik was er haast niet meer geweest, dat wist ik ook niet, heb je een spoorlijn lopen of een trambaan heb je daar lopen, naar Scheveningen

toe. Langs de Van Alkemadelaan. Dus ik dacht: ik ben niet bedonderd, ik ga niet in dat zand lopen, ik sjouw me te barsten met die radio op mijn rug. Maar daar zat een hele lange antenne op, een antenne van een meter of vier. Ik stapte maar door. Ik dacht: ik ga maar op die tramrails lopen. En toen hoorde ik maar gillen naast me: "Oh dondersteen, oh gek, ga er af, ga er af". Ik dacht: dat heeft met die vent te maken, maar die kerel zag dat ik steeds langs die bovenleiding ging. Jezus, ik liep op die balken, maar als ik op die rails had gaan staan, dan had ik helemaal in de brand gestaan. [Lacht] En ik heb wel veel aan hem te danken hoor, aan die jongen, en hem ook bedankt, maar ik schrok me wild joh. Dat heb ik ook meegemaakt. Maar ik heb wel een fijne dienst gehad, want dan werden er ballonnen afgeschoten en die werden opgelaten en dan zat er een zender aan h . En die zender was 50 gulden of zoiets, en die zenders kwamen meestal terecht in die duinen en daar stond een beloning op, want mensen die dat ding terugbrachten kregen een beloning van 50 gulden. Dat weet ik nog goed, want wij zelf gingen, ik heb er zelf nooit een gevonden, en dan gaan wij zoeken, maar ik heb er nog nooit een gevonden, maar ik heb geloof ik nooit geld gehad hoor.[??] en dat weet ik nog goed. En dan was het zo, die radarwagen, die zat nog in de kinderschoenen en die antennekolom, die was, om de maand was dat ding stuk, dat weet ik nog goed. En dan had je Thijs Smit, ik had ontzettend veel vrij, ik mocht gewoon naar huis toe h , en door hem hoor, want hij had me gevraagd of ik in dienst wilde komen, ik had geen zin in dienst, had ik misschien ook beter kunnen doen, maar ja. En dan was het zo: hij was hoofd daarvan en dan moest je van de technische dienst en dan moest ik voor hem moest ik met nog twee lui en altijd in Den Haag en dat is in Den Haag geweest op dat plein, daar had je een reisbureau en op dat reisbureau moest ik altijd papieren in orde gaan maken voor Engeland, want die kolommen werden in Engeland helemaal gerestaureerd, hersteld, dat konden ze hier toen nog niet. En dat weet ik nog goed, want ik had een prachtleven bij die vent, dan mocht ik speciaal daar naar toe en ging ik op de fiets naar de Alkemadelaan; ging ie naar Den Haag en dan ging ik naar die reisboeken. Dat heb ik ook gedaan, een hele tijd gedaan, en dat vond ik hartstikke leuk, en dat is leuk geweest.

I-1: En na de dienstdienst bent u gaan werken?

G: Na de dienstdienst ben ik gaan werken.

I-1: En voor de dienstdienst is natuurlijk de Tweede Wereldoorlog.

G: Ja, ja, ja, zo is het leven gelopen. En nou ben ik op een leeftijd dat ik niets meer kan doen, tenminste[??] Ik doe nog zelf zat hoor, daar gaat het niet om. Ik heb een hoop voor mezelf ook nog gedaan. Die schilderijen klaarmaken, wat je daar ziet, heb ik voor dames gedaan, die spiegels, en het huis helemaal verbouwd. [Echtgenote: Als je dit vroeger had gezien...]

G: Die keuken, ik heb een badkamer gemaakt.

I-2: Wanneer zijn jullie hier komen wonen?

G: Ik woon hier al 43 jaar. [Echtgenote: Daarvoor is het altijd door studenten bewoond geweest. Was afbraak.] *Door elkaar praten.*

G: Ik kocht mijn spiegels in Frankrijk en prof. Daems ging dood en die ging daar altijd die handel halen, maar dat is zo gelopen. Die moeder, die ging dood in dat Frankrijk en dat was een boerderij en daar verzamelde hij van die antieke spiegels en die zoon was ook bij de tijd, die dacht: wat hij kan, kan ik ook verdienen. Zodoende ging[??] Dat is een hoop werk geweest. De spiegels maakte ik zelf en die kwamen heel rot en gammel kwamen die aan. [Echtgenote toont spiegel of prent? Mooi h ?] G: Ja, dat heb ik ook zelf gemaakt.

I-2: Dat ook?

G: Ja, want dat zat op die spiegels ook en hij was heel handig en hij werkte ook heel hard, professor [W.T.] Daems. Hij werkte heel goed met zijn handen en dan was er een slot weg, wist ie daar geen raad op hè. Maar die oude sloten met die handvaten, die zaten er aan en dan wist ie daar geen raad mee. Maar dan haalde ik ze eraf en dat heb ik hem ook geleerd en dan had ik boetseerleij, die wordt van zichzelf hard, en dan maakte ik een afdruk en dan nam ik lood en zink, dat is een beetje harder, en dat smelt ik en dan goot ik lood en zink en zelf walsde ik hem dan. En dat ...[??] goud bestelde hij dan en hij bestelde voor mij patine ...[??]. En al die kleuren heb ik allemaal nog. En dat blokhout en die boekenplanken zijn duur hè, en die ...[??] bestelde dat speciaal voor mij. Dat werd niet gevraagd, dat was veel te duur. Maar dan had je een soort van rode achtergrond, dat ken je nou nog zien, dat is een lijm, op die spiegel kan je dat zien. En dat is een lijm, die moet je half laten drogen en dan moet je daar bladgoud op gaan leggen, maar dat bladgoud is zo teer.

Misschien weet je dat wel: dat moet je er dan opleggen en met een kwastje intampen en dan ben je klaar. Dan glimt het mooi. Maar het moet antiek zijn hè. Patineren heet dat hè?[??] eroverheen, dat is dan ja een vuile laag van rokers van sigaren. Maar al die spiegels heb ik gedaan, een hele tijd gedaan, en het schilderwerk. Schilderijtjes. [Echtgenote: Ja, alles.] G: Die schilderijtjes heb ik zelf ook geschilderd. [Echtgenote: Op het laatst zei ik tegen hem: "Ga maar op de vliering zitten". Ik kan niet tegen die verflucht.] G: Ja, zij... [Echtgenote: Ja, dan moet je naar de vliering.] G: Ja, zij vindt die lucht zo lekker. Ja, dat heb ik allemaal gedaan. Dat heb ik een hele poos gedaan voor Daems. Daar had ik werk aan. Maar ja, op het laatst was dat ook niet leuk meer. Bracht ie ze en dan moesten ze morgen klaar zijn.

I-1: Dat is snel!

G: Ja, en voor mij was het maar liefhebberij. Want ik heb schilderijen of lijsten gehad van spiegels en die waren gauw twee meter hoog. Maar daar maakte ik die kroontjes ook op, die je daar ziet, die kroon op de spiegels. [Echtgenote: Daarom hebben wij zoveel spiegels hè.]

I-1: Repareerde u ook? Mensen vroegen ook of u dat wilde repareren?

G: Ja, die waren er ook. Wij konden ze zo niet kwijt. Die kon je zo in de vuilnisbak gooien. [Echtgenote: Je hebt er wel eens een gehad en die was zo mooi, is die gevallen, toen kon ie wel huilen, in allerlei stukken, want het was helemaal.] G: Dat was mijn schuld niet, maar zijn schuld. [Echtgenote: Nee, maar hij lag wel op de grond.] G: Ja, die lag helemaal in stukken op de grond. En dan had je ook schilderijen en die waren verweerd, maar door die verwerking kwamen er ook gaten in. Keek je naar het glas, dan keek je erdoorheen. Dat moest ik ook repareren. En dat repareerde ik met zilverpapier. Dat lijmden ik en dan zag je er niks meer van. Dan zag je wel de oude vormen erin, maar je moest niet in die spiegel kijken, want dan zag je die stukjes zitten en dat mocht natuurlijk niet. En dan zette ik er karton achter, dat niette ik dan helemaal dicht en dan hadden we weer een spiegel. Maar hij vroeg voor die spiegel 1500 of 2000 gulden. En hij had er ook weleens een van 3500 gulden en die spiegels kocht hij voor een habbekrats, want hij had een grote Volvo en apart ging hij ze dan halen. Want ze hadden daar ook een huisje; gingen ze daar een maand naar toe. Dat is die winkel op Oegstgeest, op de hoek van de [De] Kempenaerstraat. [Echtgenote: Maar die is er niet meer hè. Ik denk dat ze allebei overleden zijn.] G: Ja, hij is overleden. Professor Daems, ja joh. Heb ik ook nog gedaan.

I-1: Maar even: u heeft altijd buiten Leiden gewerkt. Was u veel in Leiden of niet? Hoe vond u Leiden om in te wonen? Vindt u het een prettige stad?

G: Ik zou niet uit Leiden weg willen, toen ook al niet. Ja, zonder twijfel, maar ik was blij dat zij (echtgenote) niet weg wilde. Dan kan ik ook lekker blijven. Alleen heb ik wel een hele hoop moeten inleveren voor mezelf, om daar naar toe te gaan steeds. Later was het wel zo: de zaak is altijd in Dordt geweest, nu misschien niet meer. Maar het is wel zo geweest, buiten de zaak, er

waren ook wel eens dagen en weken, dan kwam ik niet op de zaak. Want dan ging ik van werk naar werk. Dat regelde ik zelf. Dan ging ik één keer per week met de auto naar de zaak toe, orders ophalen van wat er moest gebeuren en zo, maar voor de rest was ik er weg.

I-1: U was inderdaad veel weg, maar had u bijvoorbeeld tijd om lid te zijn van een vereniging?

G: Daar heb ik nooit aan kunnen doen. Ik kwam hartstikke laat thuis, dus te laat voor de vereniging. Ik moet er wel bij zeggen: een vereniging (lacht daarbij). Mijn broers sportten, gewichtheffen en al die dingen, en judo, en dan had je Van der Luit op de, hoe heet dat daar?

I-2: Pieterskerkgracht, daar naast waar Wolkers gezeten heeft, Ars Aemula, was het zo.

G: Ik ging ook aan judo doen. Dus ik kwam daar en haar broer en de vrouw van mijn broer Cor, een flink zware vent, en die zat daar ook op judo. En toen moest ik daar komen, ik zal het nooit vergeten, en we gingen, we moesten rondjes gaan lopen en dat ging goed en toen moest ik een rondje lopen met een vent op mijn nek. Maar dat heb ik dan volbracht en toen gingen we oefenen op de mat en die vent die pakt me beet en die donderstraalt me op die mat en ik dacht: dat heb ik wel gezien, ik kom morgen niet meer terug. [Lachen] Dus ik heb nooit meer aan sporten gedaan en aan verenigingsleven gedaan. Daar voel ik niets voor.

I-1: En had u wel tijd om aan 3 oktober mee te doen?

G: Nou, ik heb wel natuurlijk theater en filmtheater. Dat vond ik wel leuk. Dan konden we samen naar het theater gaan, in de schouwburg, 's avonds.

I-1: U ging naar de schouwburg in Leiden?

G: Ja, daar ging ik met haar naar toe. En dat weet ik nog goed. Er was een toneelvereniging, daar waren we lid van, en dat was ook met de familie Rijsbergen, de vader die was wild, die speelde ook toneel, dat was zijn leven, en dan kwam ome Toon en die kwam uit Den Haag en dan maakten we ook repetities mee. Nou, dat ging er wild aan toe. En die hadden dan eens per week een uitvoering en die uitvoeringen werden gegeven in de Burcht. In Café De Burcht. Heel leuk was dat. Ook in de schouwburg hebben we uitvoeringen gehad. En dat weet ik nog goed, tante Suzie deed ook mee en die was zo groot (en dik) en daar stond een fauteuiltje, een stoeltje, een huiskamer moest dat voorstellen, en die ging er dan in zitten en die kon er niet meer uit. Iedereen lag dubbel. Daar kwam niets meer van terecht. Ze lagen dubbel. Ze kon absoluut niet meer uit die stoel komen, en toen in de schouwburg is het zo geweest, Madeleine, Madeleine lag te sterven [er wordt door het echtpaar veel en hard gelachen] en toen ging hij dood, maar hij had zijn hand buiten het bed: oh godverdomme, wat is het hier koud. Ja, dat was volkstoneel en lachen, lachen nou, lachen. Dat hebben we gedaan en dansavonden, daar gingen we ook naar toe.

I-1: Hoe heette die toneelvereniging?

G: Ik heb er geen idee meer van. [Na even nadenken:] De Leidse Toneelvereniging was het. Want die ene uit Den Haag, die was hier in Leiden geboren. En dan hadden we, dat deed ik wel dan in de Stadsgehoorzaal, dansavonden, daar gingen we naar toe. Want hij organiseerde ook nog. Lou Bandy, dat is een tijd terug. Hij was wild van Lou Bandy en dan nodigde hij de hele toneelvereniging, de artiesten, allemaal uit. En dan was er een dansavond. [Echtgenote: En je bent nooit een Fred Astaire geweest hè?] G: Nee. Fred Astaire kan ook niet dansen. Ja, daar had ik nog wel tijd voor, maar verder heb ik geen tijd gehad voor een of ander zangvereniging.

I-1: Ging u ook naar de film? Naar de bioscoop?

G: Bioscoop ging ik wel eens naar toe.

I-1: Welke bioscoop?

G: Naar alle bioscopen hier in Leiden. Dat deden we wel. Ik ging ook wel eens alleen. Later met haar, maar als jongen zijnde ging ik alleen. Met mijn broer. Het culturele leven, ja, ik houd wel van muziek en dansen, hoewel ik amuzikaal ben. Zij niet, ik wel. Ik ken me eigen indenken. Ik filosofer altijd een klein beetje. Want ik maak gedichten ook. Die maak ik ook nog, dat is waar. Ik heb daar nog een bundeltje liggen. Dat is waar. Ik heb vroeger gefilmd. In een filmvereniging. Dat was op het 5 Meiplein. Daar heb ik toen gezeten op een filmvereniging. Ik filmde en dan mijn neef, die is nu beroepsfotograaf geworden, die is later hoofd audiovisuele dienst van het LUF, rijk geworden. Daar zaten ook gepensioneerden en ik filmde dan en hij fotografeerde dan. En dan gingen we 's ochtends vroeg in de winter, heb ik nog een gedicht van gemaakt. Ik weet nog goed. Bij de Haarlemmertrekvaart is een brug en daar ging een gedeelte van naar Warmond toe, dat is nu helemaal veranderd hoor. Daaronder en daaronder lag ik te filmen, het was bevroren en het riet dat ging heen en weer hé en toen kwam de zon op. Dat vond ik zo mooi joh. Toen ben ik een beetje gaan filosoferen en toen heb ik gedichten gemaakt op hetgeen ik toen filmde. Daar heb ik verschillende gedichten van gemaakt. Dat heb ik ook nog gedaan.

I-1: Bijzonder.

G: Dat is leuk. Ik kan niets bewaren; ik heb een filmmappaaraat toen gekocht. De eerste film is 40 jaar geleden. Eerst had ik een Baljeu, heb ik nog, en ik heb een Heurtier, een filmprojector waar geluiden op gezet kunnen worden, en je had geen film met geluid, dus toen heb ik van Philips een bandrecorder voor films genomen en met mijn filmcamera heb ik contact gemaakt, dat ik daar die opnames kon maken op de filmband en later op de filmband zelf kon monteren. Met die geluidsband. En met die band die opnam kon ik dat dan maken.

I-1: Goed bedacht. En die films werden vertoond?

G: Ja, die films heb ik nu nog en die vertoonde ik toen op die filmclub en dat werd getoond door iemand, ja, dat was een kerel die uit Indonesië kwam en die heeft toen ook die films vertoond van hem, want hij kwam toentertijd met die emigratie, met die boot is ie ook hierheen gekomen en daar had hij ook films van gemaakt. Op verzoek van mij heeft ie die films ook vertoond op de Heurtier. Want ik heb hier ook nog films liggen.

I-1: Kijkt u daar nog wel eens naar? Ik heb ook een viewer, want ik monteerde de films zelf ook. [Echtgenote: ik vind foto's leuker.] G: Dat is namelijk heel duur hè. Film is heel duur. Toentertijd was het heel duur. [Gerommel] G: Kijk, dit heb ik toen gemaakt voor op mijn filmcamera. Dat kon ik op de filmcamera monteren. [Gerommel] [Echtgenote: Alles wordt bewaard hier.] G: Kijk, dat heb ik toen zelf voor het geluid er op gemaakt. Dit is de aansluiting voor mijn recordertje, die had ik er ook bij. [Echtgenote: Hij kan naar het museum.]

I-1: Museum Boerhaave.

G: Misschien wel.

I-1: Ik denk het wel, want dat moet je niet in een vuilniszak doen.

G: Dat is kapitaalvernietiging, vind ik, maar hij is niets meer waard. [Gerommel] Dit is ook voor het geluid. Een filmcamera. [Getik] Heb ik in Den Haag gekocht en dat is een filmcamera en daar zitten zoveel mogelijkheden op. Ik kan bijvoorbeeld lichtmetingen doen. Ik sta in de zon, ik krijg een schaduw van die poort, ik film door die poort heen en daarachter heb ik weer een ander licht,

temperatuur, en dan zit hier een fratten(?)schild in, en dan kan ik door die poort meten wat de sterkte is voor die film van wat er achter die poort gebeurt. Dat is heel mooi. Alles zit er op dat ding. Een fantastische camera is dit. Hij is niks meer waard. Ik heb er twee batterijen bij. En dat heb ik toen ook gemaakt voor geluid. Ja, ik film er niet meer mee. Ik heb me er ontzettend mee vermaakt. Jaren heb ik me ermee vermaakt. ik heb nog films staan en dat is in een magazijn opgenomen en dat weet ik nog goed: twee gevechten van een hert. Twee herten. Dan hoor je dat ketsen van die horens tegen elkaar en, in die stilte, en dat galmde door het hele bos; mooi hoor. En dan was dat bos een en al kleur van herfstkleur. [Echtgenote: Als je alles weet van te voren, dat het zo duur is, het is nu niks meer waard. Je krijgt er geen cent meer voor. Als die jongens dat willen hebben, in de loop van de tijd.] [Er wordt door elkaar gepraat.] [Echtgenote: Hij was echt heel duur. Ik denk dat ik hier net woonde. 3500 gulden voor een Larousse-encyclopedie. Je krijgt er geen 400 euro voor.] G: Je krijgt er niets meer voor. [Echtgenote: Toen is hij later die boeken per jaar er nog bij gaan kopen. Ik zei: "Joh, houd daar mee op." G: Het is namelijk zo, dat toestel toen was voor mij een hoop geld. [Door elkaar praten over de filmcamera] G: Hij heeft geen zin om hem weg te doen. Er zijn geen eens meer films voor te krijgen.

I-1: Ik adviseer u toch om te kijken of u dat niet aan een museum of een bepaalde instelling kunt geven.

G: Het is namelijk zo: voor deze heb ik namelijk een Canon gehad. Dat was een stuk goedkoper. Dat was een unicum, was dat toen voor mij. We hebben het gehad en ik krijg er niets meer voor. En ik heb dat allemaal zelf ontworpen.

I-1: Zijn er nog dingen waarvan u zegt dat u dat nog wilt zeggen, vanwege het bewaren voor de Stem van Leiden, of zegt u: ik heb hiermee wel de grote lijnen in mijn leven verteld?

G: Ja, dat is wel zo natuurlijk. En ik wil zeggen: uit Leiden wil ik niet. Ik wordt gecremeerd dus. Ik ben één keer verhuisd in mijn leven.

I-2: Zijn jullie hier gaan wonen toen jullie trouwden? Meteen?

G: Nou, toen we trouwden was er niets te krijgen. Totaal niks. [Echtgenote: Wij zijn in 1958 getrouwd.][neen: augustus 1957] G: We hebben een poosje gewoond in ...[??? Uiterstegracht 48] en toen zijn we hier gaan wonen. [Echtgenote: En ... die heeft hier 16 jaar gewoond. De buurt is hier helemaal vergrijsd. Ik wilde daar toen wel weg en zodoende zijn wij hier terechtgekomen. Hij is een aantal jaren bezig geweest. Komt nooit af. Het komt nou nooit meer af. Heeft ie geen zin meer in. Dat is over. Je bent al blij als je 's morgens je oogjes opendoet en dat je denkt: we zijn er weer.] G: Het spul dat kapot is, dat wordt vervangen. En voor de rest: als het niet kapot is, blijft het staan.

I-1: Het is toch prachtig?

I-2: Ik vind dat jullie een hartstikke gezellig huis hebben.

[Echtgenote: En wie wil het hebben? Niemand.] G: Ik zeg tegen haar: als er wat gebeurt, we hebben geen kinderen, dan zetten ze de deur open en laat alles maar weghalen.

I-1: U heeft geen kinderen?

G: Nee. Wat moet je anders?

[Echtgenote: Ik ben als kind geboren om altijd voor oude mensen te zorgen. Altijd gedaan.]

I-2: Dan ronden we nu het gesprek met Simon af.

Korte inhoudsopgave:

1.00 – 13.54	Geboorte, informatie familie, ouders, grootouders. Jeugd, uitstapjes met grootvader, boomkwekerij, landerij, kattenkwaad uithalen, marskramer.
13.54 - 23.50	Jatten van peren. Aankopen voor de zomervakantie, aanpassingen klompen door koperslager. Woonde op hof Van Venetiën. Palingrokerij Pijnakker. Schooltijd, De Kous en de Zuidsingelschool. Mosselen halen bij de mosselschuit. Kapper Kolla op de Uiterste Gracht. Ambachtsschool met juffrouw Blauw.
23.50 - 38.06	De twee onafscheidelijke broers en bescherming moeder. Opleiding naast zijn werk. Zijn werkzame leven. Dat was buiten Leiden: bij Mollema in Dordrecht, Van der Niet in Zoeterwoude en Bühman Tetterode in Amsterdam
38.06 – 44.45	De uitvinding die hij heeft gedaan. Kennismaking met zijn vrouw. Trouwerij in de Pieterskerk met dominee Ottevanger. Geholpen bij opvang watersnoodramp Zeeland.
44.45 – 49.57	Oproep militaire dienst Nederlands Indië 2e lichting. Ging niet door vanwege ernstige ziekte moeder. Opleiding schutscommandant Radardienst. Wilhelmina Alexander kazerne. Geheime activiteiten. Diensttijd.
49.57 – 55.45	Klaarmaken schilderijen en patineren spiegels, die professor Daam uit Frankrijk haalde. Schilderde ook zelf. Verbouwing eigen huis.
55.45 - 101.59	Op judo aan de Pieterskerkgracht. Gingen naar de Leidse schouwburg. Dansavonden in de Stadsgehoorzaal. Lid Leidse Toneelvereniging. Bioscoopbezoek. Muziek liefhebber.
101.59 – 108.60	Filmde en fotografeerde. Heeft oplossing gevonden om dat met geluid op te nemen. Heeft er ook gedichten bij geschreven. Baljeu en Heurtier. Verzorgde vertoningen op de filmclub. Over hun huizen in Leiden.